

Ärter

Marcus Eriksson, HS Konsult AB

Årets sortförsök har givit mycket bra skördar. Mätaren och största marknads-sorten Clara tappar i avkastning mot de nya sorter men är fortfarande den sort som har bäst höjd vid skörd. Tinker är den marknadssort som ger störst proteinskörd per hektar, proteinskörden är viktig på djurgårdar där man vill minska inköpen av protein.

Från mitten av april fram till slutet av månaden såddes sex sortförsök i ärter i Mellansverige enligt plan L7-610. Större delen av maj var bra vädermässigt för ärterna och de fick en bra start. Ett försök i Pn-län förstördes av vildsvin men övriga fem försök klarade sig fram till sommaren. I de östra delarna kom andra veckan i juni rikligt med nederbörd vilket upprepade sig ca en vecka in i juli då hela Mellansverige fick en riktig rotblöta. På grund av nederbördsmängderna kasserades ett försök i U-län men de fyra kvarvarande gick fram till skörd. De skördades med normala till mycket höga (3120-7420 kg/ha) skördenivåer med start i början på augusti i Vara till början på september i Örsundsbro.

Samtliga sorter avkastade mer än mätaren Clara i årets försöksserie, 6 – 31 % i merskörd. Årets medelavkastning inom försökssamarbetet jämförs med flerårsmedeltalet områdesvis i tabell 1.

Tinker och Rocket som var nya på marknaden förra året, har tillsammans med Crackerjack och Onyx en avkastning i en klass för sig, även sett till flerårsmedeltalet. Störst merskördar är det i F-området. Mancha som provades för första året i officiella försök i området låg strax under Tinker och Rocket. Faust och Hedvig ligger över mätaren men klart efter de toppavkastande sorterna.

De olika sorternas höjd vid skörd är ett mått på tröskbarhet och en av de viktigaste kvalitetsegenskaperna vid val av sort. I flerårsmedeltalet är Clara den sort som har bäst höjd. De sista två åren har sänkt medeltalen på alla sorters höjd vid skörd då det varit år med låga men högavkastande ärtbestånd. Till 2010 kommer Exclusive ut på marknaden, i denna sammanställning har Exclusive bra höjd vid skörd men den har inte provats vare sig säsong 2008 eller 2009.

Tabell 1. Medelavkastning områdesvis 2005-2009 samt medelavkastning 2009. Mätare Clara

Sort/Årtal	D - G 2009	D-området 2005-2009	E-området 2005-2009	F-området 2005-2009
Clara (SW) kg/ha	4 680	5 250	3 650	3 430
Rel-tal	100	100	100	100
Crackerjack (SSd)	126	119	119	134
Exclusive (SSd)		103	105	115
Faust (SSd)	108	101	105	104
Hedvig (SW) *	106	104		123
Onyx (SSd) *	131	123	115	133
Rocket (SSd)	121	111	108	123
Tinker (SW)	121	114	112	128

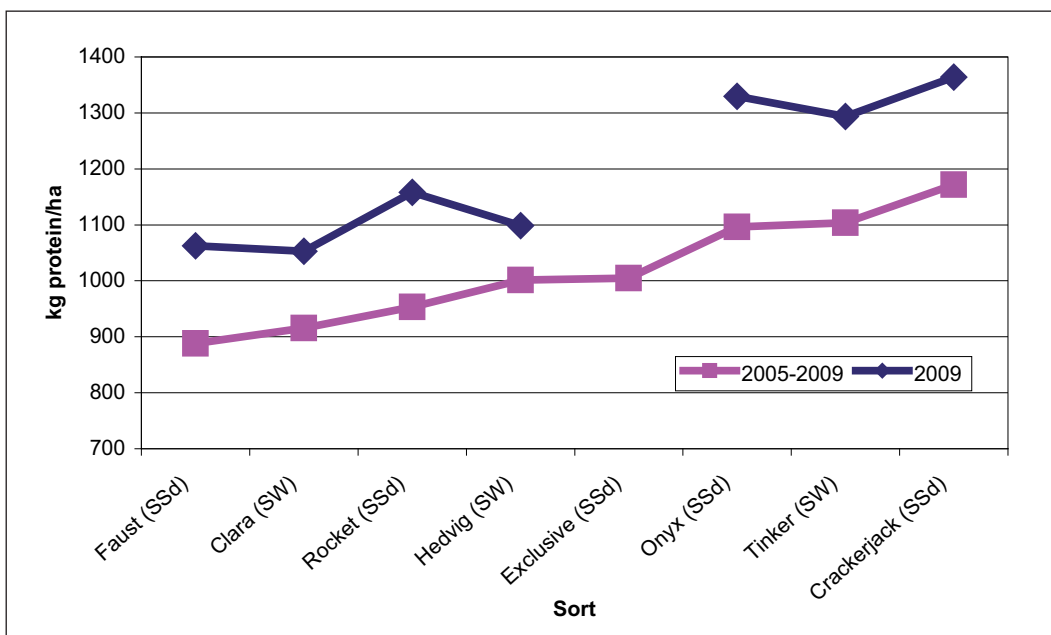
* Provad 2008 och 2009.

För att etablera ett bra bestånd måste man ta hänsyn till de nya sorternas högre tusenkornvikt när man räknar ut utsädesmängden. De sorter som ligger uppe över 250 g i tusenkornvikt kräver en ökning av utsädesmängden på ca 20-25 % mot de sorter som ligger strax över 200 g i tusenkornvikt. Samtliga kvalitetsegenskaper presenteras i tabell 2.

Proteinnivån varierar mellan 20,5 % till 23,2 % vilket gör att sortvalet får ett stort utslag på proteinskörden per hektar. Det kan mycket väl vara den viktigaste egenskapen på djurgårdar om man kan minska mängden inköpt protein till följd av annat sortval av ärt, proteinskörden per hektar redovisas i figur 1. Flerårsmedel pekar på en skillnad på nästan 300 kg protein/ha mellan sämsta sort, Faust, och bästa sort, Crackerjack.

Tabell 2. Kvalitetsegenskaper 2005-2009 för område D-G

Sort	Stjälkstyrka 100-0	Stjälklängd cm	Höjd vid skörd cm	Proteinhalt %	Tusen-kornvikt g	Vattenhalt vid skörd %	Mognad dagar	Fröfärg
Clara (SW)	76	76	54	22,5	214	18,2	102	Gul
Crackerjack (SSd)	53	76	44	23,2	266	18,0	102	Grön
Exclusive (SSd)	69	78	54	23,0	255	18,0	101	Gul
Faust (SSd)	51	76	47	21,0	207	17,3	100	Gul
Hedvig (SW)	40	79	37	22,1	272	18,5	99	Gul
Onyx (SSd)	64	75	48	21,8	252	17,6	102	Gul
Rocket (SSd)	59	77	45	20,5	208	17,8	101	Gul
Tinker (SW)	54	79	43	22,9	262	18,1	101	Gul

Figur 1. Proteinskörd för de olika sorterna i medeltal 2005-2009 samt 2009 enskilt.

Sortbeskrivningar

CLARA (SW) odlas som både matärt och foderärt. Sorten har bra kvalitetsegenskaperna, bra stjälkstyrka och höjd vid skörd. Avkastningen börjar halka efter de nyare sorterna. Fröet är bland de mindre av marknadssorterna och proteinhalten medelhög.

CRACKERJACK (SSd) är en grönfröig ärt under uppförökning. Den avkastar mycket bra och har en hög tusenkornvikt och proteinhalt. Stjälkstyrkan och höjd vid skörd är dock inte så bra.

FAUST (SSd) är en ärt med avkastning något över mätaren. Sorten mognar något tidigare och har ganska bra stjälkstyrka samt höjd vid skörd. Fröet är mindre och har en låg proteinhalt.

ROCKET (SSd) är en ärt med hög avkastningspotential. Sorten har medelgod stjälkstyrka och höjd vid skörd. Fröet är dock litet och har låg proteinhalt.

TINKER (SW) är också en ärt som har hög avkastningspotential. Fröet är stort och har medelhög proteinhalt. Stjälkstyrkan och höjd vid skörd är något högre än medel.

EXCLUSIVE (SSd) provades fram till 2007. **ONYX (SSd)** samt **HEDVIG (SW)** har ännu inte provats mer än två år.